

З. М. Криховецька,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0028-1960>
І. І. Плець,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9649-6770>
І. В. Кохан,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9262-5723>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.4.54

АНАЛІЗ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ КЛІЄНТІВ В УКРАЇНІ

Z. Krykhovetska,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
I. Plets,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
I. Kokhan,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

ANALYSIS OF THE STATE OF BANK LENDING TO CORPORATE CLIENTS IN UKRAINE

З метою забезпечення стабільного і ефективного функціонування бізнес-сектору у сучасних умовах, необхідне постійне його фінансування, однією з важливих складових цього фінансування є банківське кредитування.

Метою статті є проведення комплексного аналізу стану банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні, а також виявлення основних напрямів його розвитку в умовах сучасної економічної ситуації.

Автори аналізують динаміку змін кредитного портфеля банків, досліджують структуру кредитів банків за видами позичальників та розглядають вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на розвиток корпоративного кредитування, проводять аналіз структури банківських кредитів, наданих корпоративним клієнтам, за строками надання, за видами валют, за цілями, за видами їх економічної діяльності, вивчають динаміку нових кредитів корпоративним клієнтам. Особливу увагу в статті приділено важливості використання інноваційних технологій для покращення процесу кредитування. Робота надає рекомендації для вдосконалення продуктової політики банків, що дозволить підвищити ефективність кредитування підприємств.

Corporate clients are the main drivers of economic development in Ukraine, contributing to job creation, generating added value, and fostering innovation and modernization. However, for the business sector to remain stable and function effectively in modern conditions, constant financing is required. An important component of this financing is bank lending.

The purpose of the article is to conduct a comprehensive analysis of the state of bank lending to corporate clients in Ukraine from 2020 to 2024, as well as to identify the main directions of its development in the context of the current economic situation.

It is established that despite significant challenges related to the pandemic and military actions, the volume of lending to corporate clients in the country continues to grow. The authors analyze the dynamics of changes in the credit portfolio of banks, examine the structure of bank loans by borrower type, and investigate the impact of external and internal factors on the development of corporate lending. The authors conduct an analysis of the structure of bank loans provided to corporate clients, categorized by loan terms, currency types, purposes, and types of economic activity, and study the dynamics of new loans to corporate clients. The most significant impact on the dynamics of lending had the weighted average interest rate, which decreased in 2024, contributing to increased demand for loans. The article also emphasizes the importance of using innovative technologies to improve the lending process. In particular, remote lending through mobile applications and online platforms allows banks to reduce costs and improve the accessibility of loans for corporate clients.

The practical value of the research lies in its ability to help banks better understand the current state of corporate lending in Ukraine, especially trends in the structure of credit portfolios, and to develop more effective lending strategies for corporate clients based on the results. Additionally, the study provides recommendations for improving the product policy of banks, which will increase the efficiency of corporate lending.

Ключові слова: банки, кредитування, аналіз, процентна ставка, корпоративні клієнти, гарантії, фінансові технології, цифровізація.

Key words: banks, lending, analysis, interest rate, corporate clients, guarantees, financial technologies, digitalization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Корпоративні клієнти є основними драйверами економічного розвитку. Вони створюють робочі місця, генерують додану вартість, сприяють інноваціям і модернізації. Для забезпечення стабільності їхнього функціонування та запобігання кризовим ситуаціям необхідне належне фінансування, серед видів якого значну роль відіграє банківське кредитування. Особливо актуальним це стає в умовах економічної нестабільності, інфляційних процесів тощо. Крім того, на сучасному етапі на фінансових ринках конкуренція за клієнтів серед банків і фінансових установ є дуже високою. Взаємодія банків з нефінансовими корпораціями здійснюється на підставі: розробленої банками кредитної та інноваційної політик; формування доступного асортименту кредитних послуг для корпоративного бізнесу; застосування клієнтоорієнтованого підходу до кожного корпоративного клієнта. Тому банкам важливо розробляти різноманітні форми та створювати гнучкі умови банківського кредитування, які задовольняли б потреби корпоративних клієнтів.

Проблеми банківського кредитування корпоративного сектора є предметом розгляду ряду науковців. Зокрема, стан, проблеми та перспективи кредитування корпоративних клієнтів досліджували такі вчені, як Дзюб-

люк О. [1], Гаркуша Ю. О., Матушевська В. Ю. [2] Горбенко К. М., Захарченко А. О. [3], Пріхно І. М., Часоколенко І. П. [4], Шушкова Ю. В., Парфенюк Є. І., Турба Р. Б. [5], Пасінович І. І., Дмитрук В. О. [6] Державні програми підтримки кредитування бізнесу в умовах війни розглядали Химич І., Винник Т., Тимошик Н. [7] Питанню ресурсного забезпечення банківського кредитування нефінансових корпорацій в умовах економічної нестабільності присвячена робота Антківа В. В. [8] Тому тема банківського кредитування корпоративних клієнтів є актуальною, потребує подальших досліджень, оскільки вивчення та впровадження ефективних систем кредитного забезпечення допомагає забезпечити доступ до необхідних ресурсів для розширення бізнесу та стабільної діяльності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є проведення аналізу стану банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні в сучасних умовах та визначення напрямів його подальшого розвитку. Для проведення дослідження використано загальнонаукові та специфічні методи, зокрема, метод групувань, аналіз, синтез, узагальнення, наукова абстракція.

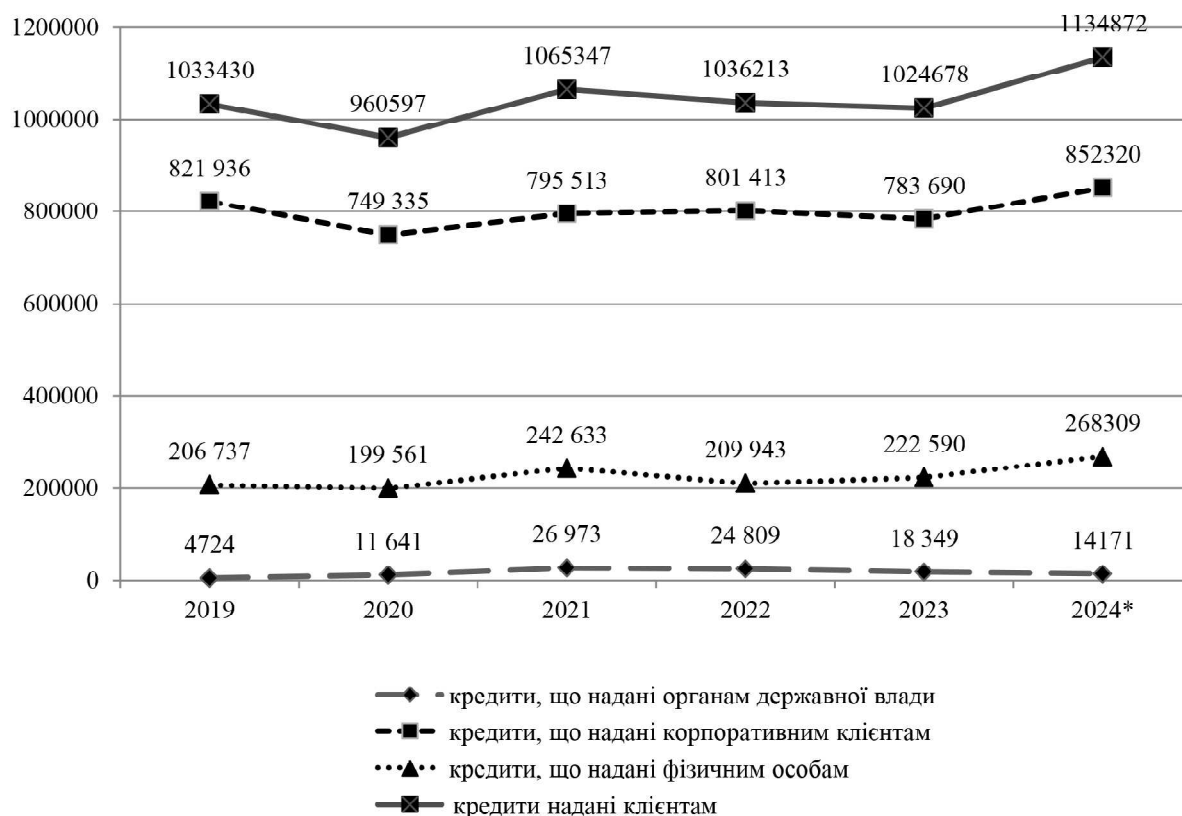

Рис. 1. Динаміка кредитів, наданих банками України, в розрізі позичальників за станом на кінець періоду, млн грн

*дані станом на кінець 3 кварталу.

Джерело: складено авторами за даними [9].

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проаналізуємо стан банківського кредитування корпоративних клієнтів з 2020 до 2024 року. У цілому портфель кредитів, наданих банками, в тому числі корпоративним клієнтам, у 2020 році зменшився, що зумовлено пандемією коронавірусу (рис. 1).

У 2021 році ситуація з кредитуванням покращилася і відбулося зростання загального кредитного портфеля банків, у тому числі кредитного портфеля корпоративних клієнтів. У 2022 році у зв'язку з повномасштабним вторгненням загальний обсяг кредитного портфеля банків знизився на 29,134 млрд.грн, у той же час банки змогли збільшити портфель кредитів корпоративним

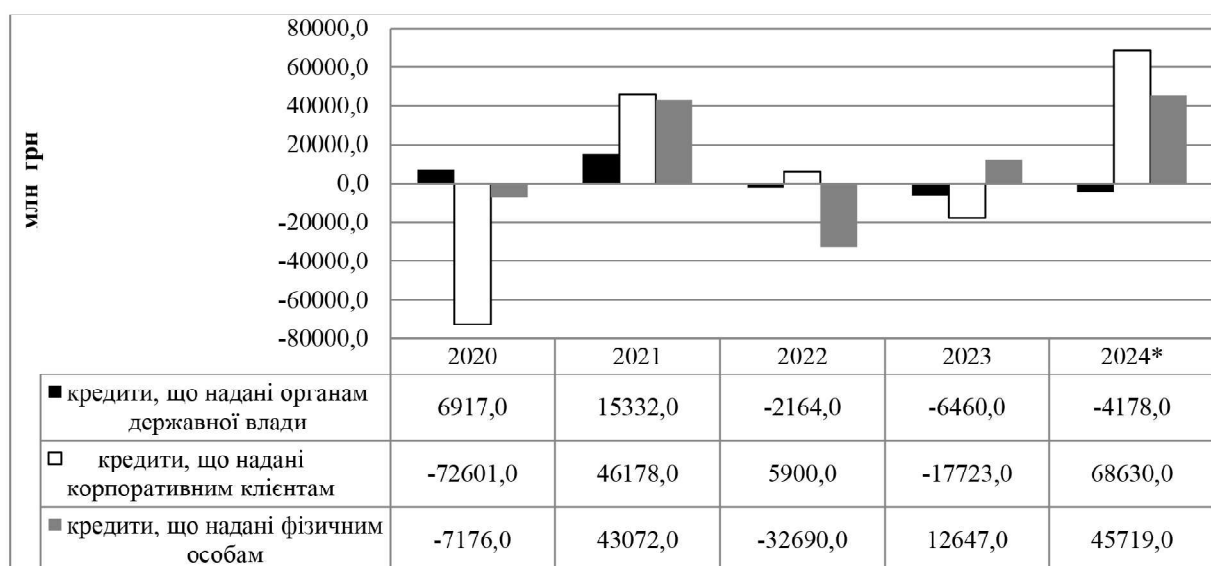

Рис. 2. Абсолютне відхилення складових кредитного портфеля банків за видами позичальників (ланцюговий метод)

*дані станом на кінець 3 кварталу.

Джерело: складено авторами за даними [9].

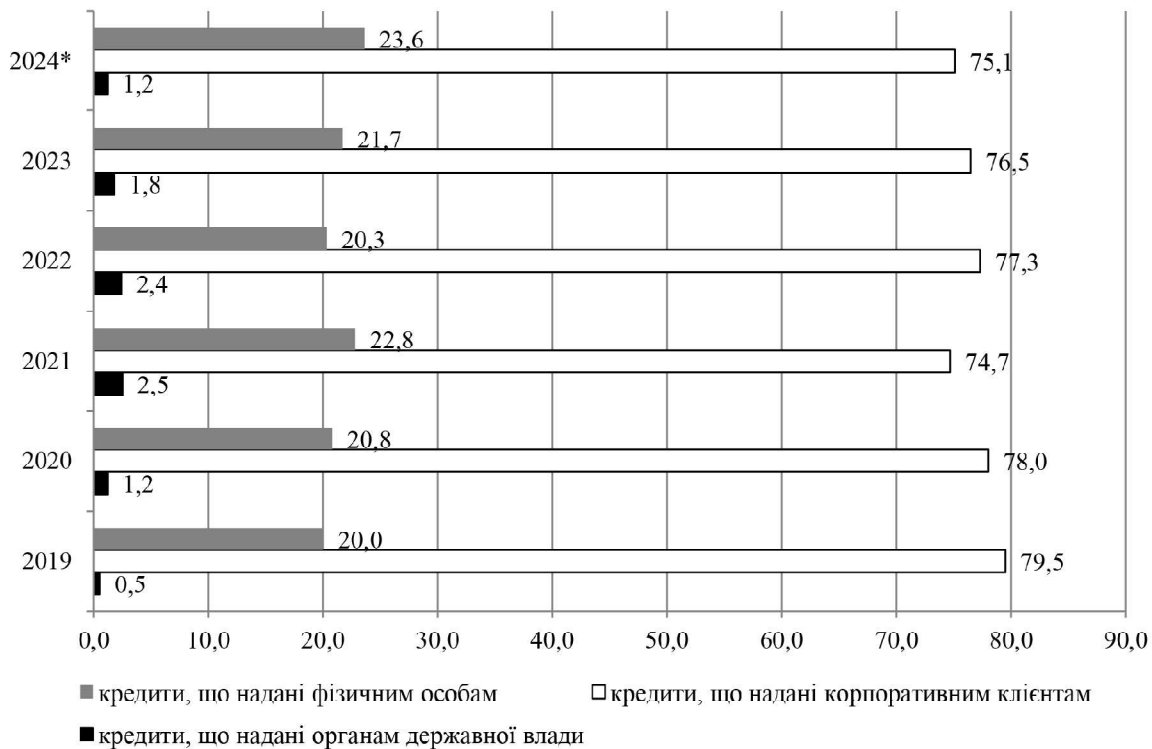

Рис. 3. Структура кредитів, наданих банками України, в розрізі клієнтів%

*дані станом на кінець 3 кварталу.

Джерело: розраховано і складено авторами за даними [9].

клієнтам на 5,9 млрд. грн (рис. 2). За 2023 рік обсяг кредитів, наданих банками усім категоріям клієнтів зменшився на 11,535 млрд. грн, значною мірою це відбулося через спад кредитного портфеля корпоративних клієнтів на 17,723 млрд. грн. Проте дані на кінець 3 кварталу 2024 року демонструють зростання кредитів, наданих банками на 110,124 млрд. грн, яке відбулося за рахунок значного зростання кредитів корпоративним клієнтам, а також фізичним особам.

Найбільший розмір портфеля кредитів корпоративних клієнтів банків за період 2019—2024 років був станом на кінець 3 кварталу 2024 року — 852,320 млрд. грн.

Як видно з рис. 3, за 2019—2024 рр. серед кредитів, наданих банківською системою, частка кредитів корпоративним клієнтам була найбільшою. Зокрема, на кінець 2023 року складала 76,5%, на кінець 3 кварталу 2024 року — 75,1%. Починаючи від 2019 року вона зменшувалася на користь фізичних осіб.

Проаналізуємо портфель банківських позик корпоративним клієнтам за термінами (табл. 1). Частка банківських кредитів корпоративним клієнтам до 1 року відповідно була найбільшою, проте за 2020—2021 рр зростала, з 2022 року спадала і станом на кінець 2023 року складала 51,6%, на кінець 3 кварталу 2024 року — 50,7%.

Частка банківських кредитів корпоративним клієнтам від 1 до 5 років за 2020 та 2021 роки зростала, у 2022 році знизилася, а з 2023 року знову почала зростати і станом на кінець 2023 року становила 34,3%, а на кінець 3 кварталу 2024 року — 36,2%. Кредити корпоративним клієнтам терміном понад 5 років займали найменшу частку, зокрема станом на кінець 2023 року — 14,0%, на кінець 3 кварталу 2024 р. —

13,0%. Порівняно з показником на кінець 2019 року (18,0%) ця частка зменшилася.

Аналізуючи структуру портфеля кредитів корпоративним клієнтам банків за видами валют (рис. 4) бачимо, що основну частку займають кредити у національній валюті. У 2019 році вона складала 57,3%, за 2020—2024 роки поступово збільшувалася і склала станом на кінець 3 кварталу 2024 року 68,9%. Другою за популярністю валютою серед валютних кредитів був долар США, проте його частка з 2019 до 2024 року знизилася з 32,8% до 21,4%.

Розглядаючи структуру кредитів банків корпоративним клієнтам за цілями, бачимо, що найбільші обсяги кредитів були спрямовані в інші кредити (на поповнення оборотних активів та основні засоби, що належать до рухомого майна), проте їх динаміка протягом 2019—2024 рр. була нестабільною (табл. 2). Частка таких кредитів із кінця 2023 складала 96,7%.

Таблиця 1. Структура банківських кредитів, наданих корпоративним клієнтам, за строками надання за станом на кінець періоду, млн грн

Період	Всього	у тому числі					
		до 1 року		від 1 року до 5 років		більше 5 років	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
2019	744 648	375 326	50,4	235 423	31,6	133 899	18,0
2020	724 157	371 855	51,4	233 459	32,2	118 842	16,4
2021	752 324	415 523	55,2	242 415	32,3	94 386	12,5
2022	754 371	412 550	54,7	240 983	31,9	100 838	13,4
2023	735 295	379 635	51,6	252 537	34,3	103 123	14,0
2024*	786 080	398 211	50,7	285 408	36,3	102 461	13,0

*дані станом на кінець 3 кварталу.

Джерело: розраховано і складено авторами за даними [10].

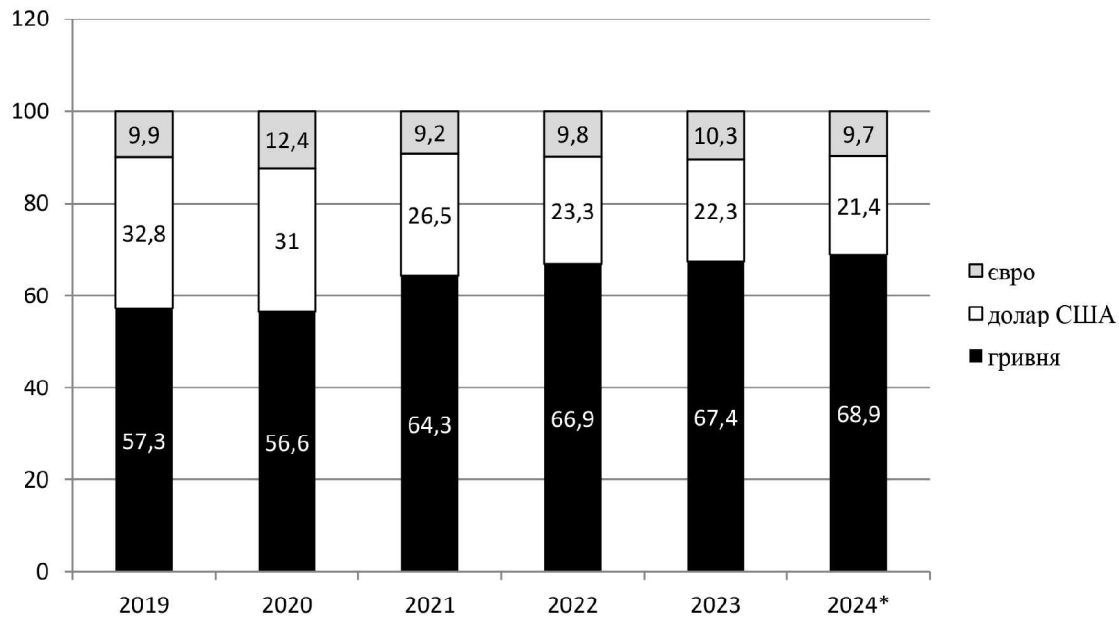

Рис. 4. Структура банківських кредитів, наданих корпоративним клієнтам, за видами валют за станом на кінець періоду, %

*дані станом на кінець 3 кварталу.

Джерело: розраховано і складено авторами за даними [10].

Таблиця 2. Структура банківських кредитів, наданих корпоративним клієнтам, за цільовим спрямуванням

Рік	Усього	у тому числі за цільовим спрямуванням					
		на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості		інші кредити		із загальної суми іпотечні кредити	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
2019	744 648	30 119	4,0	714 529	96,0	152 323	20,5
2020	724 157	23 675	3,3	700 481	96,7	127 642	17,6
2021	752 324	19 549	2,6	732 775	97,4	108 206	14,4
2022	754 371	15 691	2,1	738 681	97,9	93 458	12,4
2023	735 295	24 113	3,3	711 183	96,7	92 454	12,6
2024*	786080	24 633	3,1	761 447	96,7	107 743	13,7

*дані станом на кінець 3 кварталу.

Джерело: розраховано і складено авторами за даними [10].

Таблиця 3. Структура кредитів, наданих банками корпоративним клієнтам, за видами економічної діяльності, млн грн*

Вид економічної діяльності	Всього	Питома вага, %	в тому числі		
			до 1 року	від 1 до 5 років	більше 5 років
Оптова й роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	301 822	38,4	209 038	76 482	16 302
Переробна промисловість	136 241	17,3	63 030	61 137	12 074
С/г, лісове господарство та рибне господарство	118 832	15,1	43 485	70 254	5 093
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	64 610	8,2	22 348	22 915	19 348
Операції з нерухомим майном	63 395	8,1	17 456	12 804	33 135
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	29 836	3,8	6 549	16 158	7 130
Будівництво	17 999	2,3	9 967	6 812	1 220
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	16 158	2,1	5 832	7 640	2 685
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	9 445	1,2	5 986	2 789	669
Професійна, наукова та технічна діяльність	8 843	1,1	5 489	2 965	389
Інші	18 899	2,4	9 031	5 452	4 416
Усього	786 080	100,0	398 211	285 408	102 461

*станом на кінець 3 кварталу 2024 року.

Джерело: розраховано і складено авторами за даними [10].

Частка кредитів інвестиційного характеру на придбання, будівництво та реконструкцію основних засобів була незначною. Станом на кінець 2019 року вона була найвищою — 4%, а на кінець 3 кварталу 2024 року знизилася до 3,1%. Частка іпотечних кредитів у загальному портфелі кредитів корпоративним клієнтам з кінця 2019 року до кінця 3 кварталу 2024 року зменшилася з 20,5% до 13,7%.

Аналізуючи кредити, надані корпоративним клієнтам, за видами їх економічної діяльності (табл. 3), бачимо, що найбільшу частку складали кредити, надані корпоративним клієнтам таких галузей:

— оптова й роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів — 38,4%, причому 69,2% цих кредитів були терміном до 1 року;

— переробна промисловість — 17,3%, серед яких 46% припадало на кредити до 1 року та 44,8% — кредити від 1 до 5 років;

— сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство — 15,1%, із яких 59,1% припадало на кредити від 1 до 5 років;

— постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря — 8,2%, які надавалися відносно в однакових частках на коротко-, середньо- і довгостроковий період;

— операції з нерухомим майном — 8,1%, із яких 52,3% складали довгострокові кредити.

На динаміку нових кредитів корпоративним клієнтам великий вплив мала середньозваже-

на процентна ставка (табл. 4). Так з 2019 року до кінця 2021 року вона зменшувалася, тоді і відбулося зростання обсягів кредитів, наданих таким клієнтам. Із початку 2022 до кінця 2023 року ставка збільшилася з 8,9% до 17,2%, що і відобразилося на значному зменшенні обсягів кредитування.

Протягом 2024 року ставка знижувалася і станом на кінець листопада 2024 року склала 13,4% річних, що стало однією з умов поживавлення кредитування в цей період (рис. 5).

У 2024 році, відповідно до даних НБУ, банки активно займалися кредитуванням і розширювали свої кредитні портфелі згідно з бізнес-планами. Найбільше зросло кредитування малих і середніх підприємств, а також все більшого значення набуло несубсидйоване кредитування. Покращені умови кредитування, зокрема зниження відсоткових ставок, значно знизили необхідність у державному субсидйованні кредитів. У 2024 році лише близько третини нових клієнтів серед малих

Таблиця 4. Динаміка нових кредитів, наданих банками корпоративним клієнтам та процентні ставки за ними

Роки	Обсяги кредитів, млн грн	Абсолютне відхилення (ланц. метод), млн грн	Середньозважені ставки в річному обчисленні, %
2019	2 670 197	x	15,2
2020	2 751 838	81 641	10,3
2021	3 170 997	419 159	8,9
2022	2 179 736	-991 261	14,1
2023	1 784 512	-395 224	17,2

*дані станом на кінець 3 кварталу.

Джерело: розраховано і складено авторами за даними [11].

та середніх підприємств скористалися кредитами в рамках програми "5-7-9%".

Зростання кредитування корпоративному сектору підтримувалося, крім зниження кредитних ставок, використанням кредитних гарантій. Уряд України та

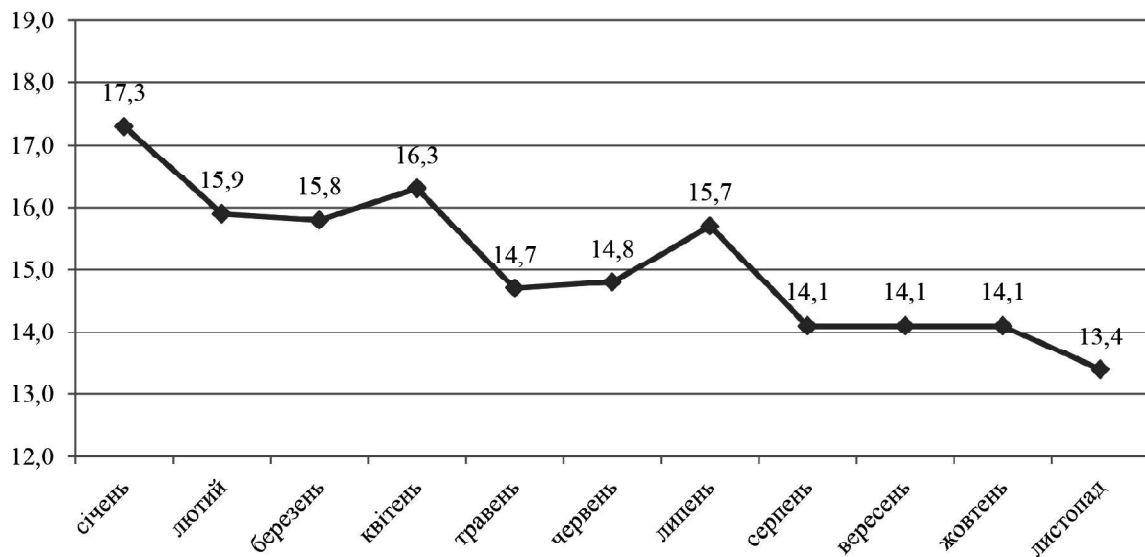

Рис. 5. Динаміка середньозважених процентних ставок банків за новими кредитами корпоративному сектору з 2024 рік в розрізі місяців, %

Джерело: складено за даними [11].

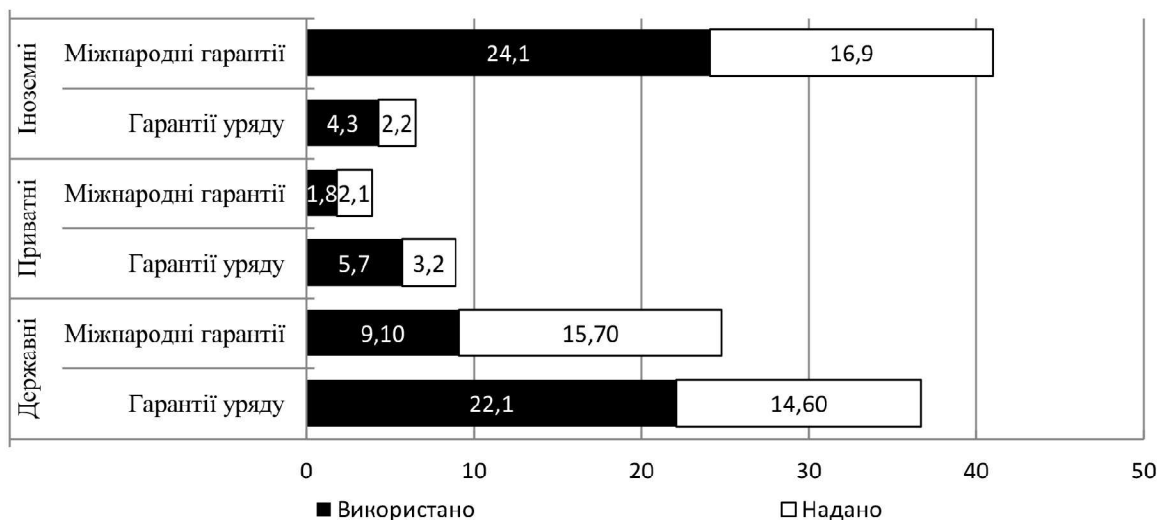

Рис. 6. Портфельні гарантії станом на кінець жовтня 2024 року, млрд. грн

Джерело: [12].

Таблиця 5. Якість кредитів, наданих банками корпоративним клієнтам

Період	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Кредити корпоративному сектору	847 259	795 405	835 658	847 586	828 444	896 270
Непрацюючі кредити	456 074	371 157	301 665	363 321	365 532	364 574
Нитома вага непрацюючих кредитів, %	53,83	46,66	36,10	42,87	44,12	40,68

*дані станом на кінець 3 кварталу.
Джерело: складено за даними [13].

міжнародні фінансові організації виступали основними гарантами (рис. 6). Наразі приблизно чверть усіх гривневих кредитів для бізнесу забезпечена гарантіями. Такі гарантії знижують фінансові та пруденційні резерви банків, що зменшує їхній кредитний ризик і, відповідно, знижує навантаження на капітал. Це дозволяє зменшити вартість кредитування для позичальників. Якщо позичальник не зможе виконати свої зобов'язання, банк може швидко отримати компенсацію втрат від гаранта [12].

За 2020—2021 роки частка непрацюючих кредитів, наданих корпоративному сектору, знижувалася, проте з початку війни 2022 року знову зростала і склала на кінець 2023 року 44,12% (табл. 5). У 2024 році якість кредитного портфеля корпоративних клієнтів покращувалася, зокрема на кінець 3 кварталу 2024 року частка непрацюючих кредитів зменшилася до 40,68%.

Рівень дефолтів зменшувався і перебував станом на кінець жовтня 2024 року на докризовому рівні, боргове навантаження на клієнтів було прийнятним. На даний момент банки вже сформували необхідні резерви для покриття проблемних активів і поступово зменшують обсяг проблемної заборгованості на своїх балансах. Проте для Національного банку України важливо уник-

нути появи нових дисбалансів і забезпечити стабільність банківської системи. Із цією метою регулятор вимагає враховувати аудиторську фінансову звітність великих боржників при оцінці кредитного ризику та проводить регулярний моніторинг цього ризику, а також здійснює щорічне стрес-тестування найбільших позичальників банків [12, 14].

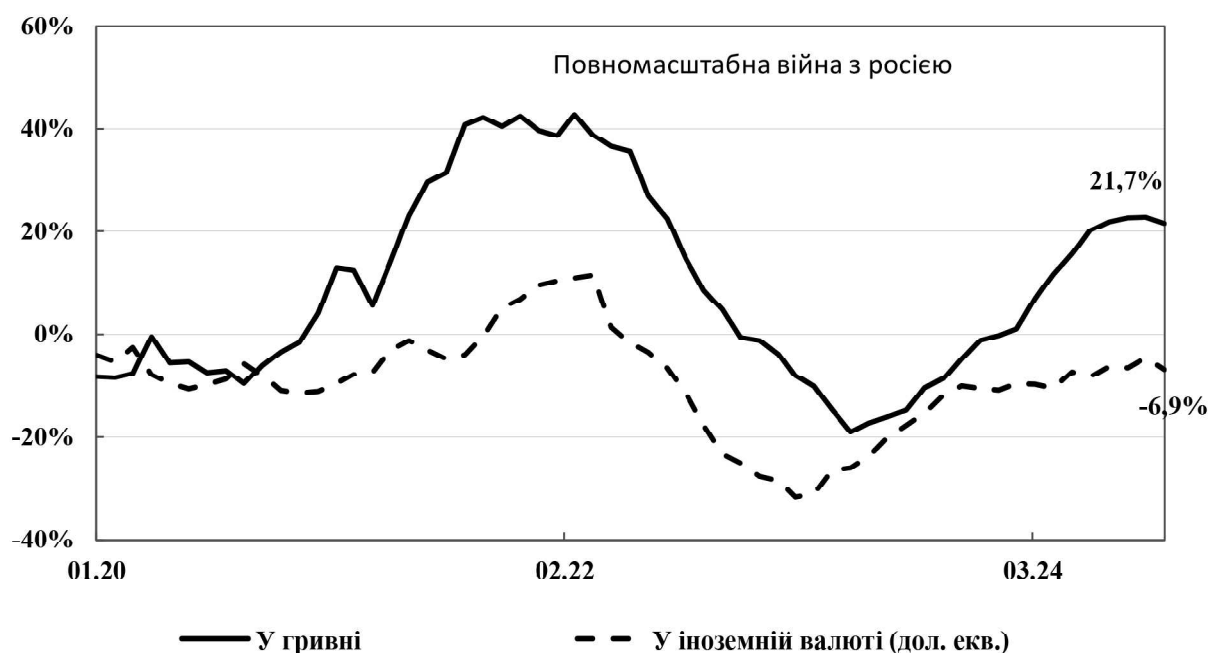
Протягом 2024 року відбувалося зростання чистого гривневого кредитного портфеля корпоративних клієнтів. Річні темпи приросту чистого гривневого кредитного портфеля корпоративних клієнтів у жовтні досягли 21,7%

(рис. 7). Стійкість підприємницького сектору до безпечових загроз та макроекономічна стабільність поживали його діяльність та попит на фінансування.

У результатах Опитування про умови кредитування [15] банки повідомляли про найбільший приріст попиту на кредити з боку бізнесу з 2021 року, особливо на кредити в гривні. Банки, у свою чергу, готові задовольнити цей підвищений попит. Вони відзначають збільшення рівня схвалення кредитних заявок та ослаблення вимог до кредитування вперше з 2021 року.

Частка чистих корпоративних кредитів у чистих активах банків з 2019 року знизилася на 10 в.п. до 17,4% станом на кінець 2023 року та дещо зросла за 3 квартали 2024 року (до 18,2%), проте залишалася досить низькою. А загальний обсяг кредитів був менше 8% ВВП. Отже, існує значний потенціал для подальшого зростання кредитного портфеля корпоративних клієнтів. Сприятливі макроекономічні умови та контрольовані безпечові ризики формують основу для більш активного кредитування.

У подальшому очікується подальше поживлення кредитування завдяки реалізації Стратегії з розвитку кредитування, розробленій НБУ спільно з відповідними міністерствами [17]. Стратегія має дві головні цілі:

Рис. 7. Річна зміна чистих кредитів корпоративним клієнтам, %

Джерело: складено за даними [12].

стимулювання кредитування під час війни та розвиток інфраструктури кредитного ринку. Один із перших кроків Національного банку України для її реалізації — запровадження тимчасових змін в оцінці кредитного ризику для спеціалізованих кредитів на період воєнного стану. Це сприятиме активізації запуску та реалізації нових інфраструктурних проєктів із залученням кредитних коштів. Для корпоративних клієнтів, які здійснюють інвестиційні проєкти, що є критично важливими для підтримки інфраструктури або працюють у зонах з підвищеними безпековими ризиками, залишатиметься доступним державне субсидювання кредитів у рамках програми "Доступні кредити 5-7-9%". У листопаді 2024 року уряд запустив програму компенсації вартості кредитів для оборонних підприємств. Завдяки реалізації заходів Стратегії та ініціативам банків для бізнесу стали доступнішими енергокредити. Надалі основним пріоритетом є структурні реформи, спрямовані на довгостроковий розвиток. Зокрема, планується удосконалення законодавства для посилення захисту прав кредиторів, вдосконалення процедур стягнення заставного майна та уникнення податкового тягаря під час врегулювання заборгованості. Також триває робота над покращенням інфраструктури для управління проблемними активами [12, 14].

В умовах сучасної конкуренції одним з важливих напрямів розвитку банківського кредитування корпоративних клієнтів є вдосконалення продуктової політики банку, суть якої полягає у прийнятті управлінських рішень щодо визначення асортименту та обсягів кредитних продуктів, що пропонуються корпоративним клієнтам, з метою задоволення їхніх фінансових потреб та отримання прибутку, враховуючи наявні ресурси банку.

Важливим напрямом розвитку банківської продуктової лінійки є впровадження інноваційної стратегії, що включає створення нових продуктів, послуг та удосконалення технологій їх надання [18, с. 216]. Корпоративні клієнти все частіше прагнуть більш комплексних відносин з банками, прагнучи до встановлення партнерських зв'язків, а не обмежуючись лише традиційними кредитними послугами. Це зумовлено потребою у підвищенні ділової активності та вдосконаленні фінансового управління для забезпечення стабільності бізнесу та стратегічного зростання вартості корпорації. З огляду на це, слід виділити основні принципи формування інноваційних стратегій продуктової політики банків у сфері кредитування корпоративних клієнтів, серед яких:

- аналіз поточної економічної ситуації в країні та її врахування при розробці нових продуктів;
- відповідність вимогам чинного законодавства, зокрема в галузі господарської діяльності, оподаткування, банківських операцій та валютного регулювання;

Таблиця 6. Динаміка чистих кредитів і чистих активів банків

Період	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Чисті активи банків	1 493	1 823	2 053	2 352	2 945	3 181
Чисті кредити корпоративним клієнтам	415	432	540	529	511	579
Частка кредитів у чистих активах банків, %	27,8	23,7	26,3	22,5	17,4	18,2

*дані станом на кінець 3 кварталу.
Джерело: розраховано і складено авторами за даними [16].

- постійне впровадження банками передових новітніх інформаційних технологій в процес кредитного обслуговування корпоративних клієнтів;
- розробка фінансових продуктів і технологій на основі принципів фінансового менеджменту корпоративних клієнтів;
- вивчення міжнародного досвіду і його адаптація у вітчизняні реалії;
- забезпечення максимально індивідуального підходу до розробки кредитних продуктів під потреби кожного клієнта в межах визначеної технології обслуговування;
- досягнення оптимального балансу між економічними інтересами банку та потребами клієнтів.

З метою посилення індивідуального підходу до корпоративних клієнтів банкам варто приділяти більше уваги розвитку бізнес-напрямку обслуговування малого та середнього бізнесу, оскільки це один з найбільш перспективних і динамічних сегментів ринку. Для вдоскона-

Таблиця 7. Напрями вдосконалення механізму банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні

№	Напрямок удосконалення	Сутність реалізації напрямку
1	Використання технологій фінансової аналітики	Застосування аналітичних платформ, що базуються на великих даних (big data) та штучному інтелекті для оцінки кредитоспроможності. Це дозволяє ефективніше і швидше оцінювати ризики та приймати обґрунтовані рішення щодо надання кредитів.
2	Гнучкі умови кредитування	Розробка більш адаптивних кредитних продуктів, які включають змінні графіки погашення, можливість відстрочення платежів та інші умови, що враховують особливості бізнесу, зокрема сезонність у таких сферах, як агробізнес.
3	Участь у субсидованих програмах для МСП	Розширення участі банків у державних програмах фінансування, що підтримують кредити для малого та середнього бізнесу, зокрема через субсидії чи пільгові ставки.
4	Використання механізмів кредитних гарантій	Використання системи часткового покриття кредитних ризиків для банків через державні гарантії або співпрацю з міжнародними фінансовими установами, що зменшує ризики для банків і стимулює їх активніше працювати з корпоративними клієнтами.
5	Прозорість умов кредитування	Покращення прозорості та зрозумілості умов кредитування, що сприяє розвитку довірчих відносин між банками та їх клієнтами. Це може включати використання простих, доступних умов кредитних договорів і надання клієнтам чіткої інформації про всі умови кредитування.
6	Підвищення рівня фінансової грамотності клієнтів	Організація спеціальних навчальних програм для корпоративних клієнтів, які надають знання про те, як ефективно використовувати кредити, підвищувати рівень фінансової грамотності та покращувати здатність управляти своїми боргами, що допомагає зробити більш обґрунтовані фінансові рішення.
7	Використання фінансових технологій (FinTech)	Співпраця з компаніями, що займаються фінансовими технологіями, для створення нових цифрових платформ, які спростять процес подачі заявок на кредити, а також полегшать взаємодію між банками і їх клієнтами.

Автоматизація процесів.	цифрові платформи автоматизують етапи кредитного процесу, починаючи від подачі заявки і до обробки та затвердження кредиту, скорочуючи час обробки заявок, зменшуючи ймовірність помилок та підвищуючи загальну ефективність.
Використання штучного інтелекту та аналітики даних	дозволяє банкам точніше оцінювати кредитні ризики, дають змогу аналізувати великі обсяги інформації, зокрема фінансові звіти, історію платежів та інші фактори, що сприяє прийняттю більш обґрунтованих рішень щодо надання кредитів.
Цифрові платформи для взаємодії з клієнтами.	онлайн-платформи та мобільні додатки дозволяють корпоративним клієнтам подавати заявки, відслідковувати статус і управляти кредитами та взаємодіяти з банком в зручному для них форматі.
Електронна ідентифікація та верифікація	дозволяє банкам швидше і безпечніше перевіряти інформацію про клієнтів, спрощуючи процес надання кредитів та підвищуючи рівень безпеки.
Віртуальні кредитні консультації і чат-боти	дозволяють корпоративним клієнтам отримувати консультації та підтримку 24/7: відповіді на запитання, допомагає оформленню заявок і надання важливої інформації в реальному часі.
Смарт-контракти, засновані на технології блокчейн	дозволяють автоматизувати виконання умов кредитних угод, що зменшує витрати та ризики, пов'язані з дотриманням умов угоди.
Персоналізовані кредитні продукти	цифрові технології дозволяють банкам краще розуміти потреби корпоративних клієнтів на основі аналізу фінансових показників та поведінкових даних, забезпечуючи адаптацію умов кредитування до конкретних вимог і можливостей клієнтів.
Зниження витрат і підвищення швидкості	цифрові рішення допомагають знизити витрати на обробку заявок і скоротити час, необхідний для прийняття рішень, що робить процес кредитування більш доступним і ефективним для банків і їх клієнтів.

Рис. 8. Ключові напрямки та переваги цифрових технологій в процесі банківського кредитування корпоративних клієнтів

лення механізму кредитування корпоративних клієнтів, зокрема МСБ, банкам слід розробити власну стратегію інноваційного розвитку кредитних продуктів і послуг. У рамках реалізації стратегії розвитку корпоративного банкінгу, в тому числі для малого та середнього бізнесу, необхідно впроваджувати такі банківські продукти, які сприятимуть відновленню та розвитку економіки. Розробка продуктів і послуг для МСБ повинна враховувати специфіку їх діяльності, потреби клієнтів і ситуацію на фінансовому ринку.

Дослідження демонструють, що впровадження нових банківських продуктів змінює канали продажу фінансових послуг, що позитивно позначається на якості обслуговування клієнтів, сприяє збільшенню

кількості користувачів дистанційних послуг, розширює охоплення ринку через онлайн-канали, підвищує ринкову частку банку та покращує операційну ефективність.

На основі здійсненого аналізу з урахуванням міжнародного досвіду можна визначити основні напрями вдосконалення механізму банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні (табл. 7).

У сьогоdnшній час корпоративні клієнти очікують високого рівня обслуговування. Вони готові змінювати банки, якщо їхні потреби задовольняються швидше або якісніше в іншому місці. Тому банки повинні постійно адаптуватися до змін на ринку, впроваджуючи технології для пришвидшення процесів оформлення кредитів,

прийняття рішень та їх закриття, а також забезпечуючи зручний і безперешкодний досвід для своїх клієнтів [19].

Банківські відділення більше не є єдиним каналом для отримання кредитів. Зараз існує безліч способів отримати кредит та сплачувати відсотки, зокрема через офіційні вебсайти банків, мобільні додатки та інші цифрові платформи. Таким чином, дистанційне кредитування робить ці послуги доступними для корпоративних клієнтів у будь-який час.

Зазвичай процес отримання кредиту вимагає консультацій з кредитним спеціалістом і супроводу. Однак за умов дистанційного кредитування банки можуть забезпечити зручний сервіс для позичальників, надаючи їм можливість вибору каналу комунікації, наприклад, через електронного консультанта або "живий чат". Крім того, банки можуть використовувати автоматизовані системи для супроводження кредитного процесу, такі як нагадування про сплату відсотків, терміни завершення кредитного договору та можливість внесення платежів для погашення кредиту.

Основною перевагою роботизованих систем є їх здатність працювати безперервно з великою кількістю клієнтів, при цьому вони не втомлюються і не мають емоцій, що дозволяє знизити витрати банків на надання кредитних послуг і забезпечити більш ефективне обслуговування [20, с. 137].

Цифровізація банківського кредитування корпоративних клієнтів змінює традиційні підходи до управління кредитами, забезпечуючи нові можливості для підвищення ефективності та доступності фінансових послуг (рис. 8).

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Корпоративні клієнти є ключовими суб'єктами економічного розвитку, оскільки вони сприяють створенню робочих місць і генерують додану вартість. Стабільне фінансування підприємств, зокрема через банківське кредитування, є важливим для запобігання кризам та забезпечення їхнього успішного функціонування. Протягом 2020—2024 років банківське кредитування корпоративних клієнтів в Україні піддавалося значним коливанням, зокрема через пандемію та військові дії. У 2024 році спостерігається позитивна динаміка зростання, зокрема завдяки зниженню відсоткових ставок, що стимулювало попит на кредити. Водночас зростання кредитних портфелів відзначається за рахунок використання кредитних гарантій, що знижує ризики для банків. Таким чином, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що розвиток банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні потребує впровадження новітніх технологій, вдосконалення кредитних продуктів і гнучкого підходу до обслуговування різних сегментів бізнесу, що буде сприяти подальшому економічному зростанню та стабільності на фінансових ринках країни. Водночас стратегічні ініціативи, розроблені Національним банком України та урядом, повинні сприяти забезпеченню стабільного кредитного середовища, спрощенню доступу до фінансування для підприємств у умовах воєнного стану і стимулювати подальший розвиток інфраструктури кредитного ринку.

Література:

1. Дзюблук О. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. Вісник економіки. 2023. Вип. 3. С. 8—25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2023_3_3 (дата звернення: 24.12.2024).
2. Гаркуша Ю. О., Матушевська В. Ю. Банківські інструменти кредитного забезпечення великих підприємств в Україні. Бізнес Інформ. 2024. № 1. С. 292—297.
3. Горбенко К. М., Захарченко А. О. Проблемні аспекти кредитування українських підприємств. Економіка і управління. 2022. № 2. С. 79—87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есопupr_2022_2_11 (дата звернення: 20.12.2024).
4. Пріхно І. М., Частоколенко І. П. Банківське кредитування бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Економіка. 2023. № 28. С. 119—126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2023_28_17 (дата звернення: 24.12.2024).
5. Шушкова Ю. В., Парфенюк Є. І., Турба Р. Б. Особливості банківського кредитування та засоби стабілізації фінансового забезпечення бізнесу в Україні в умовах війни. Бізнес Інформ. 2023. № 9. С. 213—221. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2023_9_31 (дата звернення: 24.12.2024).
6. Пасінович І. І., Дмитрук В. О. Кредитування реального сектору економіки регіону: стан, проблеми, перспективи. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2019. Вип. 3. С. 42—49. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20193\(137\)/sep20193\(137\)_042_PasinovichII,DmytrukVO.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20193(137)/sep20193(137)_042_PasinovichII,DmytrukVO.pdf) (дата звернення: 24.12.2024).
7. Химич І., Винник Т., Тимошик Н. Аналіз кредитування бізнесу в умовах війни: державні програми підтримки. Соціально-економічні проблеми і держава. 2023. Вип. 1. С. 30—41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid_2023_1_5 (дата звернення: 24.12.2024).
8. Антків В. В. Ресурсне забезпечення банківського кредитування нефінансових корпорацій в умовах економічної нестабільності. Формування ринкових відносин в Україні. 2023. № 5. С. 57—65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2023_5_11 (дата звернення: 24.12.2024).
9. Основні показники діяльності банків України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 09.01.2024).
10. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення: 09.01.2025).
11. Процентні ставки за кредитами та депозитами. Цінні папери резидентів. Індекс ПФТС. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms> (дата звернення: 09.01.2025).
12. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2.pdf?v=11 (дата звернення: 9.01.2025).
13. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі. URL: bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist (дата звернення: 09.01.2025).

14. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H1.pdf?v= (дата звернення: 09.01.2025).

15. Опитування про умови банківського кредитування, IV квартал 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/BLS_Q4-2024.pdf?v=9 (дата звернення: 09.01.2025).

16. Огляд банківського сектору. Листопад 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-11.pdf?v=11 (дата звернення: 09.01.2025).

17. Стратегії з розвитку кредитування. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Lending_development_strategy_2024.pdf?v=11 (дата звернення: 24.12.2024).

18. Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти: монографія. Полтава: АСМІ, 2010. 348 с.

19. Commercial lending challenges: The case for change. URL: <https://www2.deloitte.com/> (дата звернення: 24.12.2024).

20. Богріновцева Л. М., Заїчко І. В. Інновації в інституційному забезпеченні розвитку кредитного ринку України. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Економічні науки. 2023. № 10 (2). С. 133—141. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_10\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_10(2)_21) (дата звернення: 24.12.2024).

References:

1. Dziubliuk, O. (2023), "Problems of activating bank lending to the real sector of the economy during martial law", *Visnyk Ekonomiky*, vol. 3, pp. 8—25, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2023_3_3 (Accessed 24 December 2024).

2. Harkusha, Yu. O. and Matushevskaya, V. Yu. (2024), "Bank instruments for credit support of large enterprises in Ukraine", *Biznes Inform*, vol. 1, pp. 292—297.

3. Horbenko, K. M. and Zakharchenko, A. O. (2022), "Problem aspects of lending to Ukrainian enterprises", *Ekonomika i upravlinnia*, vol. 2, pp. 79—87, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2022_2_11 (Accessed 20 December 2024).

4. Prikhno, I. M. and Chastokolenko, I. P. (2023), "Bank lending to businesses in Ukraine under martial law", *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. Seriya: Ekonomika, vol. 28, pp. 119—126, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznua_2023_28_17 (Accessed 24 December 2024).

5. Shushkova, Yu. V., Parfeniuk, Ye. I. and Turba, R. B. (2023), "Features of bank lending and financial stabilization tools for businesses in Ukraine during the war", *Biznes Inform*, vol. 9, pp. 213—221, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2023_9_31 (accessed 24 December 2024).

6. Pasinovich, I. I. and Dmytruk, V. O. (2019), "Lending of the real sector of the economy in the region: state, problems, prospects", *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, vol. 3, pp. 42-49, available at: [http://ird.gov.ua/sep/sep20193\(137\)/sep20193\(137\)_042_PasinovichII,DmytrukVO.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20193(137)/sep20193(137)_042_PasinovichII,DmytrukVO.pdf) (Accessed 24 December 2024).

7. Khymych, I., Vynnyk, T. and Tymoshyk, N. (2023), "Analysis of business lending during the war: state support programs", *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, vol. 1, pp. 30—41, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid_2023_1_5 (Accessed 24 December 2024).

8. Antkiv, V. V. (2023), "Resource support for bank lending to non-financial corporations under economic instability", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 5, pp. 57—65, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2023_5_11 (Accessed 24 December 2024).

9. National Bank of Ukraine (2024), "Key indicators of bank activities in Ukraine", available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (Accessed 9 January 2024).

10. National Bank of Ukraine (2025), "Loans granted by deposit corporations (excluding the National Bank of Ukraine)", available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (Accessed 9 January 2025).

11. National Bank of Ukraine (2025), "Interest rates on loans and deposits. Securities of residents. PFTS Index, available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms> (Accessed 9 January 2025).

12. National Bank of Ukraine (2024), "Financial Stability Report. December 2024", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2.pdf?v=11 (Accessed 9 January 2025).

13. National Bank of Ukraine (2025), "Volumes of active operations and the share of non-performing assets in the system as a whole", available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (Accessed 9 January 2025).

14. National Bank of Ukraine (2024), "Financial Stability Report. June 2024", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H1.pdf?v= (Accessed 9 January 2025).

15. National Bank of Ukraine (2025), "Survey on bank lending conditions, IV quarter 2024", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/BLS_Q4-2024.pdf?v=9 (Accessed 9 January 2025).

16. National Bank of Ukraine (2025), "Banking Sector Review. November 2024", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-11.pdf?v=11 (Accessed 9 January 2025).

17. National Bank of Ukraine (2024), "Lending development strategy", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Lending_development_strategy_2024.pdf?v=11 (Accessed 24 December 2024).

18. Yehorycheva, S. B. (2010), *Innovatsiina diialnist komertsiiynykh bankiv: stratehichni aspekty [Innovative activity of commercial banks: strategic aspects]*, ASMI, Poltava, Ukraine.

19. Deloitte (2024), "Commercial lending challenges: The case for change", available at: <https://www2.deloitte.com/> (Accessed 24 December 2024).

20. Bohrinovtseva, L. M. and Zaichko, I. V. (2023), "Innovations in the institutional provision of the development of the credit market in Ukraine", *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka"*. Seriya: Ekonomichni nauky, vol. 10 (2), pp. 133—141, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_10\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_10(2)_21) (Accessed 24 December 2024).

Стаття надійшла до редакції 28.01.2025 р.